

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca.

Veljá celoletno 2 gold. 50 kraje. — polletno 1 gold. 30 kraje.

List 22.

V Celovcu 25. novembra 1872.

Pri Kraljevem gradu.

(Spisal St. K.)

(Konec.)

Kedar je človek sam, blodijo mu po glavi razno-
verstne, večkrat prav neumne misli.

Tudi meni je v tistem trenutku prišlo na misel vse,
kar sem kedaj od učiteljev slišal o kervavih bojih, kjer
je zemlja vsa polna mertvih, in reke rudeče od prelite
kervi.

— Brrr! — si mislim, in zameršelo mi je po vseh
kostéh, moja roka pa je nehoté zgrabila čutaro, ki mi
je na strani visela, ker sem mislil, da imam v njej še
par kapljic.

Denem jo k ustom, požrem eno kapljo, ali žganje
je bilo tako močno, da mi je skorej gerlo speklo. To
ni moje žganje! si mislim, saj to je spirit, in pa ta
čutara je polna, moja pa je imela samo še par kapljic.

V čarovnice nisem veroval, zató sem si le mislil,
da sem čutaro zamenjal.

Sklenil sem, nobene kapljice več piti, in da bi se
bolj gotovo držal tega svojega sklepa, izlil sem na travo
vse, kar je bilo v čutari.

V moji glavi se mi je že vertelo, akoravno sem
samo eno kapljo izpil, oči so mi vkup lezle, in težko
sem se branil dremanju; zató grem doli k potoku, na-
pijem se dobro merzle vode, čelo pa, ki mi je bilo
vroče ko žerjavica, dobro omijem.

In to je pomagalo, zaspan nisem več bil, pa k temu
so mi pridno pomagali tudi komarji, ki mi niso dali
mirú. —

Na enkrat zašumi nekaj v germovji blizo mene,
poslušam in slišim, da nekdo gre. Luna je ravno iz-za
gore vstala, in tako sem lahko videl moža, ki je ravno
hotel čizme si izuti, menda zato, da bi prebredel potok.

Jaz tedaj počasi vstanem, primem puško, namerim
jo proti njemu, in zavpijem:

— Stoj! kdo si? —

Mož se prestraši, in ko bliže njega pridem, vidim,
da je obledel ko smert, in da se je tresel ko trepetlika.

Koj si mislim, da ta človek nič dobrega ne misli,
ker je hotel tukaj bresti čez potok, namesti da bi šel
čez most, ki je bil sto korakov od tod; in pa kaj hoče
po noči tukaj? in zakaj se ves trese?

Rečem mu, naj gre z mano. Mož sklene roke, po-
klekne pred-me in prosi, naj ga pustim.

Smilil se mi je, ali koj si mislim, da je bil na-

menil od naše strani k sovražniku iti, tedaj nam ško-
dovati in nisem se dal preprositi.

Koj zavpijem nazaj na stražo in kmalo prideta dva
tovarša po vjetega ter ga peljeta nazaj v vas k stotniku.

Ko se luč prižge, spoznajo moža. Bil je kerčmar,
pri katerem je bil Kutaš Imre nastanjen.

Stotnik ga je vsega preiskal, in našel se je pri
njem list na enega pruskih viših častnikov. Še tisto noč
so ga vstrelili, mene pa je stotnik koj drugi dan za ko-
prola povišal.

Kutaš Imre se od tega časa ni več prederznil se
mi posmehovati, ali takó čudno temen obraz mi je kazal,
kakor da bi bil satan sam.

Dobro sem spoznal, da ta človek kaj posebnega proti
meni kuha v svojem serci, in najbolje se mi je zdelo,
ogibati se ga: bil sem koprol, ni imel z mano več
veliko opraviti, in takó sem bil zastran njega bolj v miru
kakor poprej.

Kjer si tisočeri nasproti stojijo, in vedno le na to
mislijo, kakó bi nasprotniku mogli škoditi, tam se osebno
sovraštvo tako skerči, da ga človek še zapazi ne.

Tako se je godilo tudi meni in Kutašu. Akoravno
sva bila v isti stotnji (kompaniji), vendar sva se le ma-
lokrate srečala, in takrat le v službenih slučajih.

V okolici naše vasi je bilo takrat več tisoč avstri-
janskih vojakov nastanjenih, ki so na terdih tleh ležali,
vsa polja in travnike poteptali, in uničili vse, kar je
raslo. Vsi smo terpeli veliko pomanjkanja in mnogokrat
smo zavidali konjem, ki so redno dobivali senó in ovsa,
mi pa smo čern komis imeli, in še tega ne vselej.

Od polnočnih strani so na vozéh vkup vozili ra-
njene, ki so vsi okervavljeni milo zdihovali in stokali.

Večkrat sem si mislil: morebiti boš tudi ti kmalo
na takem vozu stokal!

Enkrat vstrelí top; vsi naglo zgrabimo za orožje in
se zberemo. Benedek je ponosno gledal na svoje hlabre
vojake. Bilo je zjutraj, in naše svetlo orožje se je na
solnci lepó svetilo; ali pozneje je padal gosti dež, in je
potlačil gosti dim topov, ki so celi dan gromeli.

Ob jutru so se prikazali za griči pri Kraljevem gradu
Prusi, komaj štiri sto korakov od naših. Spravljali so
svoje topove na griče, ali naši topničarji so se možko
držali, takó da s svojimi topovi ni sovražnik mogel kaj
prida opraviti. Pomikal se je tedaj počasi proti nam,
in ko so prišli na dvesto korakov blizo, vstrelili so vsi
naenkrat, in še predno smo jim mogli mi z ognjem
odverniti, so že pet- ali šestkrat s svojimi iglenicami
vstrelili, in cele verste naših hlabrih tovaršev so po-
padale.

Mi novinci smo bili za reservo zadej, in smo z grozo gledali kervavo borenje; kar nam dajo povelje, da imamo na pomoč hiteti desni strani, ki je bila v nevarnosti.

Na bojišči je ležala gosta megla, in sever je ravno nam v oči gual dim tako, da smo se komaj eden drugega videli. Streljali smo, ali skorej vedeli nismo, kam meriti; sovražnik pa je vedno na nas tako streljal, da je bilo strah. Moji tovarši so padali na desni in na levi, večkrat sem z nogami zadel na merliče in več ko enkrat sem slišal, da so pod mojima nogama pokale kosti tistih, na ktere sem stopal. Moj čako je bil že prestreljen, jaz pa sem bil še ves zdrav, in takó besen, kakor divja zver.

Do dveh popoldne smo se držali, akoravno z veliko zgubo; tu se nam da znamenje, da se imamo umakniti. V beg se spustimo proti edini strani, ki nam je sovražnik ni zaperl. Igenice so nas pozdravljale brez prenehanja, in sedaj še strašnejši kakor poprej; mi pa smo tekli na vso moč, dokler nismo dospeli do neke vode, ki nam je pot zapirala. En sam in ne preveč širok most je peljal čez reko, ki se Laba (Elbe) kliče, kakor sem pozneje zvedel. Cela naša premagana truma je hitela proti mostu, kjer je vsak le na-se mislil, da bi bil prej na uni strani, tedaj je bila velika gnječa in velik nered. Topovi, vozovi, pešci in konjiki, vse je hkrati sililo na most, sovražnik pa je takó gosto streljal na nas, da je naših grozno veliko v Labo popadalo. Strašno je bilo gledati to mesarenje.

Jaz sem hotel ravno na most stopiti, ko me ena presneta kroglja v ramo zadene, druga pa mi nogo prestrelí; vznak padem in se zavalím v Labini breg prav tik vode; veje na pol suhe verbe so me držale, da nisem v vodo zderknil in poginil.

Kakor da bi me bila strela zadela, tako so bili moji občutki, ko sem bil ranjen, skorej oderveneli, in kri je v potokih tekla iz moje rame in noge, in še le pozneje, ko se ni slišalo več streljati, in so Prusi od mosta odšli, začel sem čutiti veliko žejo in strašno me je bolelo.

S težavo se priklonim, da nekaj vode popijem, in in glej! tu vidim Kutaša v vodi. Usta je imel odperta, z rokami je okoli sebe mahal, da bi si pomagal iz vode, pa je zopet pod vodo zginil, pa zopet glavo iz reke vèn pomolil.

Komaj poldrug seženj je bil od mene; jaz pozabim na vse sovraštvo, ki je bilo med nama, zgrabim dolgo suho vejo, ki je ležala pri mojih nogah, podam mu jo, in srečno ga zvlečem iz vode na breg.

Ubogi Kutaš, ves je bil kervav, kakor se mi je zdelo, vstreljen je bil skoz trebuh; deržal se je bil dolgo za mostov steber, ali zavoljo zgube kervi ni imel več dovolj močí, padel je v vodo, in ravno še o pravem času sem ga zagledal, da sem ga še živega ven potegnul.

Ko je že pol ure zraven mene ležal, hvaležno na-me pogleda s svojimi steklenimi očmi, hoče govoriti, pa ne more. Samó stokal je, in v groznih bolečinah je z rokama okoli sebe mahal.

Tudi jaz sem čutil strašne bolečine, takó da nisem skorej več sam za-se vedel; ali to sem vendar vedel, da se mi je Kutaš Imre neizrečeno smilil.

Enkrat le čutim na svojem obrazu njegovo kot led merzlo roko. Odprem oči; Imre mi migne, da mi hoče nekaj povedati, nagnem se tedaj k njemu.

— Odpústi mi, Štefan! — mi reče pol na glas — jaz sem te na smert sovražil. Povsod sem iskal te pogubiti, tudi tisti večer, ko si mojega gospodarja vlovil, bil sem jaz hudodelnik, jaz sem mu dal pismo, jaz sem napolnil tvojo čutaro, da bi bil ti na straži zaspal — ti pa, namesti da bi se nad mano maščeval, podaljšal

si mi življenje za nekaj ur . . . O jój, kako strašno terpim! . . . vzdihne, in kaže na svoj trebuh. Tvoj sovražnik sem bil, ker si Katrico ljubil, katero sem tudi jaz ljubil; toda pomíriva se sedaj . . . in pri teh besedah mi podá svojo ko led merzlo roko.

Te besede me tako prešinejo, da nisem vedel hitro kaj odgovoriti; terpel sem sedaj na duši in na telesu.

— Ako domú nazaj prideš, pozdravi Kat . . . ; tu omolkne, vznak pade in — umerje.

Strah me je obšel, gledam okoli sebe. Luna je žalostno razsvetljevala Labo, nje valovi so tu pa tam pridigovali katero truplo; okoli mene so ranjeni stokali, srečen je bil tisti, kteremu je smert oči zatísnila.

Pot mi stopi na čelo, čutim, da se mi bliža merzlica, oči se mi stemnijo in v nezavesti obležim na Labinem bregu med umirajočimi in umerlimi.

Ko se zopet prebudim, znajdem se v veliki dvorani, ki je bila vsa polna postelj, na kterih so stokali ranjeni.

Zdravniki so od postelje do postelje hodili, in režečem pomagovali; meni se je koj vsilila misel, da mi bodo morebiti nogo odrezali.

Zdravnik pa me je pomiril; rekel mi je, da kroglja ni ranila kosti, in ne dolgo na to obé krogliji ste bili vèn.

Ne bom vam na dalje pravil; ozdravel sem, — ali té berglje — té, té! . . .

* * *

Jaz sem ga tolažil, da naj poterpí še kak teden z bergljami, ker potem jih bo lahko od sebe proč djal.

Na té moje besede se je njegov temen obraz malo razvedril.

Potem sem mu rekel, da je vojašk zdravnik moj dobri prijatelj, in da bom ž njim govoril, zato da lahko poprej domú pride k svoji Katrici.

Tu se mi je okoli vratu obesil, in stokrat se mi je zahvalil za mojo dobroserčnost, in solze veselja so mu igrale v oéh.

Kar sem bil obljubil, to sem storil — in ubogi ranjenec je po prestanem terpljenji domú poslan, in sedaj se gotovo veseli pri svojem dobrem očetu in s svojo nevesto Katrico.

Večerna.

(Zložil Hrabroslav Perné.)

Tihota že nastaja
Čez dol, goró in lóg,
Večerni mir obdaja
Zemljo okrog in krog.

Le potok se izliva
Ob skali tam šumeč,
Nevtrujenost poriva
Ga vedno dalje preč.

In ní ga mu večera
Tihótnega mirú,
Ne kráti téka mera
Večernega zvonú.

Tako sercé si moje
Nevtrujeno tud' ti:
Ko slednjič zvon zapoje —
Ti pravi mir zvoní.

Kijevski školaci.

(Ruski spisal Nik. Vas. Gogol, poslovenil L. G. Podgoričan.)

(Konec.)

Stotnik je nepremično sedel v svojej sobi; tista brezinažna žalost, katero je o svojem prihodu bil videl na njegovem obrazi, oblačila ga je še zmérom. Obraz je imel še sterhljejši, nego poprej. Kazno je bilo, da malo uživa, ali pa se celó ni dotaknil nikakoršne jedi. Nadnavadna bledost ga je enačila kamenenej podobi.

„Pozdravljam te, preljubljeni!“ — ogovorí ga, ko je zagledal Chomo, ko je bil s čapko v roci ostal pri durih; „kako se ti godí? ali je vse dobro?“

„Dobro, bogme — dobro; godé se tako vražje čudovitosti, da užé čapko deržim v roci, zató da pobegnem, kamor me ponesete nogi.“

„Kaj pomenja to?“

„Rés je to: vaša hči gospod — po zdravej pameti rečeno — gosposkega je rodú; tega ne bode odbijal nihče; le da, Bog jej daj večni pokoj —“

„Pustila je k sebi satana. Grozovito razsaja — tako, da človek ne more popisati, kako.“

„Beri dalje — beri! nij rekla po te poslati, da nij znala, zakaj; sáj je bila moja najdraža ljubotina; bala se je za svojo dušo, torej je z molitvami hotéla prepoditi vse slabe misli.“

„Trudite se, kakor se hočete, gospod; Bog zna, jaz ne morem dalje terpeti!“

„Moli dalje, moli!“ — prosil ga je stotnik s tješilnim glasom; „le še eno noč imaš; učini kristijansko dobro délo, pa te nadarim zató.“

„Ko bi vaša nagrada, ne znam, kolika bila. — Činite, kar hočete, gospod, jaz ne bodem več molil!“ — Choma odločno krikne.

„Čuj, modroslovec!“ — razhudi se stotnik, glas je imel oklen in grozan; „jaz se nepričkam s takimi vertoglavci. Kaj takega utegneš gobezdati v svojej borzi, jaz pa tega ne poslušam; jaz te namaham tako, kakor celó rektor ne zna. Ali znaš, kaj pomenja taka-le jermenasta kača?“

„Kaj ne bi znal tega,“ — odgovorí modroslovec s pomirjenim glasom; „to je znano vsakemu, kaj tak usnjat červ pomenja; če se večkrat ovije okrog človeka, nij ga lahko sterpeti.“

„No, pa ti še ne znaš, kako moji kozaci znajo bičati!“ — s hudim glasom oméni stotnik in vstane ukazujočega in resnega obraza, ki je pričal vso njegovo razuzdano hudobo, katero je le nekoliko časa bila poparila žalost; „v mojej hiši človeku najpoprej iztepemo prah iz obleke, potlé se umije sè žganjem, pa zopet tako dalje. Idi, idi; doverši svoj začetek. Če ga ne izveršiš — ne bodeš več tlačil trave, če pa ga doveršiš — do bodeš tisoč rumenjakov.“

„Oho, oho! to je presneto odurno,“ — dejal je modroslovec natihoma, ko je odhajal; „s tem vragom se človek ne more pripraviti. Čaki, čaki! prijatelj! bežal bodem tako, da me ni sè svojimi psi ne vjameš.“

Choma je bil terdno sklenil, da pobegne. — Čakal je le popoldne, ko je vsak dan navadno vsa družina polegla po senu pod stajo in odpertih ust smerčala in piskala tako, da je stotniku dom bil prava tovarna. Napoknil je bil ta čas. Gledal je pod kožo tudi Javtuh, ki je bil užé pred solnčnim vshodom po konci. Modroslovec je strahoma in derhteč vkral se na vert, od koder se mu je zdélo, da najlaže in najgotovejše pobegne, ter otme

se. Ta vert je bil, kakor skoro vsi drugi, divji, zató je bil najugodnejši vsakojakemu tajnemu podvzetju. Samo ena stezica je bila prav shojena in za domačo potrebo, drugodi pa je bilo povsodi vse zakrito z gosto in košato rastočim višnjevim lesom, z bezgom in luphu (wind-poeke), ki je drevju do verha sezala sè svojimi visokimi stebli, polnimi radovédnega vertničastega cvetja. Hmel je — kakor mreža, preprezal vsega tega različnega drevja in germovja verhovje in nad njim delal streho, ki se je spuščala na plot, s plota pa se je s pustimi polnimi zvončki, kakor plazljive kače, spenjala se proti tlem. Za plotom: vertu za mejo, razprostril se je cel les bilja, ki nij bilo na mari ni živemu kerstu in v katerem bi se kosa bila sterla na drobne kosce, da se je sè svojo ostrino dotaknila zdrevenelih debelih stebel. Ko je modroslovec hotel zlesti čez plot, klepetali so mu zobje in serce utripalo tako, da je samega sebe bal se. Dolge hlamide (plašč) okraj, kakor bi bil k zemlji prikovan mu, kakor bi sè žrebljem bil kedo pribil mu ga, tako se je zdélo modroslovcu. Ko je lezel čez plot, zdélo se mu je, kakor bi mu bil nekov glušeč glas na uho kriknil: „Kam? Kam?“ Modroslovec skoči v bilje in jame bežati, pa spodtikal se je neprenehoma ob staro koreninje in topotal ob tla. Videl je: ko se je bil primotal iz gostega bilja, — da mora prebegniti polje, za katerim je černélo gosto ternje, v kem je menil, da bode varen, — in veroval je: ko hitro prodere to ternje, da pride na cesto, deržečo v Kijev. Prebgnil je bil polje; nenadoma je bil v gostem ternji. Ko se je motal med ternjem, pustil je za seboj zdaj na tem, zdaj na tem germu kos svoje suknje, napósled pa prišel na majhno raván. Na ravni so dolge veje lepe verbe priklanjale se okrog in okrog njenega debela prav do tal. Blizu njé pa je lesketal studenček — čist, kakor srebro. Perva modroslovcéva skerb je bila ta, da leže in napije se, ker je bil neznanski žejen. — „Kerhka voda!“ — omenil je in otiral si ustna; „tù bi se lahko oddehnil.“

„Ne, raji pobegni in beži dalje, gotovo prideró za teboj!“

Te besede so zakrilile nad njegovima uhoma; ozre se: stal je pred njim Javtuh.

„Prokleti Javtuh!“ — dejal je natihoma sam sebi modroslovec; „kar za pete bi te prijel, a skremži svoj obraz, pa vse, kar je na tebi, raztolčem in raztepem z debelo hrastovo palico.“

„Zaman si tako zablodil,“ — dejal je Javtuh; „veliko boljše bi bilo, da bi bil ubral cesto, po kateri sem jaz prišel, jaz sem šel mimo konjaka dalje. Verhi tega pa je kvar suknji; a sukno je lepo. Po čem si ga plačal vatal? No, dosti dolg je najin izprehod, čas je, da se verneva domov.“

Modroslovec se je praskal za ušesi in stopal je za Javtuhom. „Zdaj stoperv mi bode lase krivila ta prokleta čarodejnica!“ — menil je; „sicer pa, zakaj bi se bal? Ali nijsem kozak? Saj sem molil užé dve noči, Bog mi pomore še tretji pot. Kazno je, da je ta prokleta čaralnica nabrala si na vést mnogo greha, ker se hudoba tako puli za njo.“ — S takimi mislimi se je motil, predno je prišel na stotnikovo dvorišče. To premišljanje mu je ojačilo serce: ogovoril je Doroša, ki je ključar časi pa časi spustil ga v klet, — poprosil ga je, da bi prinesel steklenico černine, a oba prijatelja sta séla pod stajo in izpraznila najmanj pol vedra, da je modroslovec, ko je bil vstal, viknil: „Godce! berž godce!“ Pa ker nij mogel čakati godcev, spustil se je na sredo dvora in je na pometenem prostoru plesal tropaka. Plesal je tako dolgo časa, dokler nij približal se večer; družina je stopila

okrog njega, kar je navada o takih prilikah, napósled pa je vsak enkrat pljunil, odšel in omenil: „Kako ta človek dolgo časa pleše!“

Po plesu je modroslovec legel spat in dobra ponev vode ga je morala izbuditi, da je šel večerjat. Med večerjo je jezikal o tem, kdo je kozak, da se kozak ne sme ničesar bati na sveti.

„Užé je čas,“ — oglasí se Javtuh: „pojdemo!“

„Da bi jezik posušil se ti, prokleta sitnost!“ — zahudil se je modroslovec na tihoma, vstal in dejal: „Idimo!“

Na poti je modroslovec zmérom oziral se na stran in ogovarjal svoja spremnika; ali Javtuh je molčal, celó Doroš nij bil izgovoren. Noč je bila peklenska. Voleje so tulili v daljavi, cela čreda je bila jih. Celó pasji ščeket je bil nekako strašan.

„Meni se zdí, da je to kaj drugega; to nij volk,“ — omeni Doroš. Javtuh je molčal. Modroslovec nij znal, kaj bi bil znil.

Približajo se cerkvi in stopijo pod njen stari obok; kratko omené, kako malo je bilo njé gospodarju mar, da bi bil postavil trajajoč spominek Bogu in svojej duši. Javtuh in Doroš odideta, kakor popreje ta večer, modroslovec pa sam ostane. Vse je bilo po starem, kakor obakrat popreje, — vse je bilo tako strašno. Nekoliko časa je bil miren. Sredi bogomolje je še zmerom stala strašne čarodejke rakva. „Ne bojim se, bogme, ne bojim se!“ — omenil je, zopet krog naredil okrog sebe in na pamet jel ročenje bruhati iz sebe. Tihota je bila strašna; sveče so mežkrale in svitlobo lile po vsej bogomolji. Modroslovec oberne list, za listom list — in zapazi, da ne bere tega, kar je bilo zapisano v knjizi. Strahoma se pokriža in jame peti. To mu je nekoliko serčilo duha; začne zopet brati in list se je obernil za listom.

Ne nadoma, o največej tihoti, odpré se treskoma železni krov na rakvi in mertvica vstane; a bila je strašnejša nego poprejšnji noči. Zobje so jej grozno klepetali, ustna so kerčevito zminjala se, iz ust pa je bruhalo jej zaklinjanje. V bogomolji je vstal vihar, obrazi so padali na tla, steklo se je sesipalo po okneh in tudi padalo na tla. Vrata so se na stežaj razletéla in strašnih pošastij grozovita moč je prihermela v božjo hišo. Strašan šum samih perotnic in praskajočih krempljev je razsajal po bogomolji. Vse je vihralo okrog, vznášalo se in iskalo modroslovca.

Chomi se je poslednji ostanek pijanosti bil izkadil iz glave. Delal je le križe in molil, kakor mu je prihajalo na um. A zaslišal je, kako je hudobni duh šumel okrog njega, — čudo! da nij ób-enj zadel s perotnicama in z gnjusnim repom. Nij se derznil, — nij ozel nikamor; le videl je, kako je ob vsej steni stala ogromna pošast v svojih razečukanih laseh, kakor v lesu; iz razmeršenih las so gledale strašne oči, z obervimi k višku obernjenimi. Nad njo se je v zraci vznášalo nekaj ogromnemu mehuru podobnega s tisoč iz srede gledajočimi raki in štirimi ognjenimi želi; črna ilovica je visela na njih v kepah. Vse to je stermelo vá-nj, gledalo, pa ga nij moglo najti, ker ga je robil skrivnostni krog.

„Pripeljite Vija!*) idite po Vija!“ — oglasí se mertvica. To trenutje tihota vstane v bogomolji; v daljini se je čulo voléje tuljenje; kmalu se zaslišijo težki koraci v svetiščí; ozré se na stran in vidi, da peljó nekega majhnega, debelega, krivonogega človeka. Ves je

bil zavít v černo zemljo. Noge in roke sè zemljo zasuete, podobne so bile težkima, silnima razsohama. Korakal je težko in vsako minoto počival. Dolge vejice so mu sezale prav do cerkvenih tal. Sè žalostjo je Choma zagledal, da ima železni obraz. Deržali so ga pod pazuhu in pripeljali prav h kolobaru, sredi katerega je Choma stal.

„Vzdignite mi vejice, ne vidim nič!“ — rekel je Vij z grobovim glasom — in vsa druhal bi bila rada prizdignila mu vejice.

„Ne ozri se!“ — šepnil je nekov notranji glas modroslovcu. Pa nij mogel sterpeti, ter je ozerl se.

„Tukaj-le je!“ — kriknil je Vij in pokazal ná-nj sè svojim železnim perstom. A vsi, kolikor je bilo jih, zgernili so se na modroslovca. V nesvesti se je zgrudil na tla, v tem pa je od samega strahu izletel duh iz njega. Petelinje petje se oglasi. To je bilo užé drugo kukurikanje; prvo so bili preslišali duhovi. Prestrašeni so se razleteli, kamor je kateri mogel: na okna in k vratom, zató, da bi bili berž ko berž pobegnili, pa nij bilo moči: ostali so na svojih prostorih, zaježili so se bili med verejami in po okneh. Prišli duhoven se je bil prestrašil o pogledu na tako razdetost po bogomolji in nij mogel panihide (mertvaških molitev) služiti v takem svetiščí. Bogomolja je zdaj zmerom taka, zmérom so med verejami in okni duhovi zaježeni, zmérom je vsa v lesovji, koreninji, buranu (bohotna visoka trava), v divjem ternji in nihče ne more pota najti do nje.

* * *

Ko je bila povest o tem proderla v Kijev — in ko je bogoslovec Chaljava bil napósled izvedel modroslovca Chome osodo, célo uro je bil zamaknjen v premišljanje. V tem časi se je veliko premenilo mu. Sreča se mu je bila prikazala: po doveršenem učenji so ga postavili za zvonikarja v najvišem zvonici; pa je zmerom imel pobit nos, zató ker so lesene stopnice bile zeló neugodno narejene.

„Ali znaš, kaj se je zgodilo Chomi?“ — povprašal ga je Tiber Horobec, ki je bil užé modroslovec in je imel čverste berke.

„Bog je to bil odločil mu,“ — odgovoril je zvonikar Chaljava; „pojdiva v kerčmo in spomniva se nje-gove duše.“

Mladi modroslovec, ki je z ognjem mladega navdihnjenca (entuzijasta) bil začel uživati svoje pravice, ter so mu suknja, čapka in šaravare smerdele po žganji in tobaku, — modroslovec je to trenutje odločil se.

„Choma je bil poštena duša!“ — omenil je zvonikar, ko je kerčmar bil tretjič verč postavil pred-enj; „jak kerst je bil! A šel je sè sveta, da sam ni znal, zakaj.“

„Jaz vé m, zakaj: zató, ker se je bal; da se nij bal, ni mu čarodejka ne bila mogla učiniti. Moral bi bil le pokrižati se, pa pljunil bi jej bil na rep, oboje kmalu, a nič se mu ne bi bilo pripetilo. Jaz užé to vse znam, sàj so v Kijevu vse babe, kolikor jih poséda po tergu, čarodejnice.“

Zvonikar je prikimal z glavo — na znamenje, da je rés to. Ali ker je znal, da jezik ne more povedati več nobene besede, vstal je varno od mize, opotekal se na desno in na levo in zaril, kolikor je mogel, daleč v buran. Pa nij zabil: po svojej stari navadi je bil vzel sè seboj star podplat nekovega črevlja, ki je ležal na klopi.

*) Vij je veliki pošastnih duhov, vejice ob očeh mu sezajo do tal.

Azijska kolera.

(Spisal dr. —ž.—)

(Konec.)

Zdravljenje. Čeravno je azijska kolera v naših zemljah nova bolezen, vendar se je proti njej že več zdravil in pomočkov nasvetovalo, ko pri vseh drugih že starih boleznih. Pri vsakem njenem navalu, pri vsakej epidemiji se priporoča neštevilno skrivnih zdravil, čudodelnih kapljic in kugljic, tako, da bi človek vse to videvši in bravši v resnici mislil, hude morije bode za vselej konec, odslej ne bode pokosila nobenega več. In glej, vsemu temu vkljub kolera mori v enakej meri kakor pri njenem prvem dohodu, tú bolj neusmiljeno tam bolj pohlevno, nekatere rodovine čisto izmerjejo, v nekterih hišah pa komaj eden zbolí in še ta kmalo zopet ozdravi. To je dovolj jasno in prepričalno za nas žalostno resnico pripoznati, da človeški rod doslej ne pozna še nobenega zdravila, ki bi gotovo pomagalo, če se je kolera koga v svojej grozovitni podobi lotila. Naše znanosti, kakó se kolere varovati, jo od zdravih krajev odvrata, so sicer mogočno napredovale, kar je bilo že rečeno, kakó pa na kolero bolnega zdraviti, v tem smo kaj zaostali. Da imamo na stotine skrivnih pomočkov proti njej, prihaja od tega, ker imajo kolerine morije, kar je bilo že omenjeno, čudovitno lastnost, da o začetku malo ljudi zbolí in teh mnogo umerje, proti sredi in koncu pa se šteje mnogo bolnikov in le malo merličev. In ti skrivnostni pomočki so bili iznajdeni večidel proti koncu kake epidemije, kedar pri pametnem ravnanju takó večidel bolnikov ozdravi; pa že prihodnja epidemija jih je spravila ob vso moč in slavo, ker niso nič pomagali. Zatoraj bremo o zdravilih na cele kupe, ki po besedah svojih priporočevalcev proti kolero gotovo pomagajo. Žalibog naše sedanje zdravljenje kolere še ne pozna posebnega ali specifičnega zdravila proti neusmiljenej morilki in vse naše ravnanje je samo obrnjeno proti poglavitnim prikaznim strašne bolezni, da se podpira človeška priroda in da njene moči prehitro ne oslabijo in ne poginejo. In pri tem so nas skušnje že veliko dobrega in koristnega naučile.

Za vsake epidemije opazujemo troje, samo po stopnji med seboj različne podobe ali oblike te bolezni, na ktere je treba pri zdravljenju gledati.

Perva podoba ali oblika, pod katero se kolera prikazuje je driska ali diareja, ki se od navadne driske samo po tem loči, da obsega v svojih iztrebkih kolerino klico, da se terdovratno vpira proti navadni driski skušenim zdravilom, in da se vsakega dne nenadoma brez posebnega vzroka iz nje razviti zamore huda morilka v najhujšej podobi. Marsikateri bolnik, na takej driski terpeč, je hodil še zjutraj sam k zdravniku po zdravilo in glej po noči je bil že ves oplavel, vpaden, brez žile in moče, hladen kakor riba, v brezupnem stanju, v katerem mu človeška roka nič več pomagati ne more. Ta najpohlevnejša oblika kolere, namreč driska, napade človeka nenadoma, navadno po noči, terpi srednje mere tri do osem dni in prehaja potem ali v drugo podobo kolere ali pa prestane in bolnik je zopet zdrav. Malokedaj posebno pri otrocih in slabotnih starih dalje terpi in jih tako oslabi, da nekteri od same slabosti umerjejo. Posebne prikazni, katere se pri tej obliki opazujejo so še: prekomerna množica, navadno barvanih, tekočih iztrebkov, ki gredó proč brez posebnih bolečin, močno ropotanje

po črevah, človeku je tesno v oserčju, mu rado težo daje, hitro slabi, moča se mu menjša in po mečah in bedrih ga jame prijemati. Vsaki den mora iti srednje mere štiri do šestkrat za svojo potrebo. Za časa epidemije nahajamo največ bolnikov, ki samo na tej obliki kolere terpijo in se tudi večidel zopet ozdravijo.

Druga oblika je bolj nevarna in se imenuje „kolerina“. Prikazni prve oblike najdemo tu v pomnoženej meri, k hudej driski se pridruži še bljuvanje ali kozljanje. Tudi ta oblika napade človeka nenadoma, ali pa se razvije iz prve brez znanega vzroka navadno po noči ali zjutraj na vse zgodaj. Iztrebki so kaj obilni, v začetku še barvani, pa že po drugem, tretjem izpraznjenju postajajo kakor motna voda, podobna tistej, v kateri se riž opira, brez barve in duhá, žeja močno raste, moča zastaja, človeka moči zapuščajo, oglašajo se kerči posebno po mečah in bedrih. Pri tem se čuti bolečina in tlačenje okoli žličice (scorbiculum), slabost prehaja v omedlevice, začenja se omotica, šumenje po ušesih in neznan strah pred grozečo nevarnostjo človeka presega. Na to ali počasi vse grozeče prikazni prenehavajo, včasih človeka trese in mrazi in v malih dneh je zopet zdrav; ali pa prehaja njegovo žalostno stanje še na višo stopinjo, v pravo kolero.

Kolerina ali pohlevna kolera traja osem do štiri in dvajset ur, malokedaj cele tri dni. Tudi ta oblika šteje veliko bolnikov za časa morije, vendar brez prehoda v tretjo obliko malokedaj smert nanese. Tretja oblika, pod katero se bolezen kaže, se imenuje prava kolera. Tu dosejajo prejšnje prikazni najvišo stopinjo brez znanega vzroka pod vplivom okuženega zraka, ali pa napade kolera naravnost človeka po kakem prestopku v živežu, pijači, po prehladu ali drugej okolnosti, ki zdravje slabi brez predhodeče driske in brez pohlevne kolerine. Včasih so napadu predhodile: velika vmorenost in otožnost, tesno pri oserčju, naklonost k omotici, ropotanje po črevah, velika počutljivost ušes, merzle noge in roke. Pri napadu kolere same dosega driska in bljuvanje najvišo stopinjo, v malih urah se mora osem do dvajsetkrat na stran, kerči lomijo človeka po vseh udih, posebno pa po mečah, da je strah, leden mraz navstaja po poltu, serce in žile neizmerno slabijo in konečno prestanejo celoma bítí; po vznotrajnosti tare strašna žeja in goreča vročina, omotica nad omotico poteža nad potežo napadajo človeka in ga navdajajo z velikim strahom skore smerti. Glas gubi svojo zvonečnost in prehaja v slabo šepetanje, oči, sencí in lica vpadajo, nos postaja spičast, okoli oči se delajo temni obvodi ali obroči, ustnice, ušesa, roke, noge, posebno nohti postajajo plavetni, koža gubi svojo živost in se jame gerbati po celem životu, odcejanje moče je do cela prenehalo in životni iztrebki gredó večkrat nevedé od bolnika, ki se v malih urah tako spreminí, da je groza ga pogledati in se komaj pozná. Marsikateri bolnik izgubi po izmetkih navzgor in navzdol v kratkem času za petino svoje prejšnje teže. Če se odpré bijoča žila v pravem napadu, tako ne dá ne kapljice kervi, le iz kervne žile priteče nekaj malega goste začrnele kervi. Ta napad terpi šest do štiri in dvajset ur, k večemu poldrugí den. Kjer se je bolezen do take stopinje razvila, posebno kedar se ne čuti več bijoča žila na rokah, kedar je prestalo odcejanje moče in presegel kožo leden mraz, je nevarnost življenja kaj velika in že v dveh urah, prvi ali drugi den zamore smert slediti. Človek umerje večidel do zadnjih trenutkov pri zavesti, včasih še dosti mirno, in se kaže apatičen, ne zmené se za ničesar, včasih ga pa kerči tako lomijo in mu je pri oserčju tako tesno, da do zadnjega močno

vrinja in vdoluje. Preživí li drugi den, posebno kedar se bolezen ni razvila do poprej imenovane strašne stopinje, se oberne večidel z njim na bolje, da skoro dve tretjini vseh takih bolnikov se ozdravite. Tudi prvi den napada se včasih na bolje oberne, čeravno bi moča po celi den ne pritekla, odkar mu je malo odleglo; včasih se čredita nekaj dni po prestalem napadu še driska z zapertim životom, dokler da bolnik ne ozdravi, kar se vendar v štirih dneh srednje mere navadno zgodi. Popolno zdravje se doseže še-le v dveh tednih; kolera deset dni po napadu malokedaj usmerti, običajno pa proti koncu prvega dne.

Prejšnji opisovatelji kolere poročajo tudi še o nekež četertej obliki te bolezni s pridevkom kolera siderans ali sicca, po kateri človek tako naglo umerje, kakor bi ga strela zadela, in se zgrudi nek mertev na tla brez bljuvanja in driske. Tacih slučajev smerti jaz leta 1867 nisem opazil, čeravno so mi bile po drobno znane okoliščini mnogih nesrečnikov, nad dvesto po številu; vendar učeni ruski profesor Botkin v Petrogradu zagotavlja, da je zadnjih treh let na Ruskem tudi takih slučajev videl, taisto se poroča iz Indije.

Večkrat sledí po napadu slabotno stanje, podobno bolezni, ki jo tifus imenujemo, tako imenovan kolere tyfoid, ktero je tudi zelo nevarno, kajti skoro dve tretjini vseh takih tyfoidov umerje v dveh do šestih dneh po prestalem napadu kolere.

Truplo človeka, ki je umerl v napadu kolere, kaže kaj nenavadno podobo: na rokah, v obrazu in na nogah se mu mišice še nekaj časa po smerti kerčijo in menjajo položaj teh životnih delov. Nekteri mislijo, da človek še živi, posebno ker se toplota po znotranjih organih nenavadno dolgo ne zgubi. Obraz do nepoznanja spremenjen, oči obdane s temnimi obroči na pol odperete tiče globoko v svojih jamicah, nos suh močno špičast, lica na senci globoko vpadena, koža, posebno ustnice, okolo nohtov plavetno začernala in zgerbana kakor na rokah pri pericah, persti v grozečo pest zviti predstavljá merlič strahovito postavo človeka, ki stoji na boj pripravljen in serdito preži. kedaj ga bode kak sovražnik napadel.

In prežalostno, dosedaj še ne poznamo proti tej grozovitnej bolezni gotovega zdravila, ktero bi vsakikrat pomagalo in človeka vsaj smerti otelo. Vse, kar se kakor gotov pripomoček proti koleri po svetu trobi, je puhla sleparija, lov po dobičku.

Kogar napade tako, da je v malih urah po koži ves leden, da se mu žila blizo zapestja ne otipa, da mu je moča čisto zastala, ta je večidel zgubljen, po dosedanjih izkušnjah se takih komaj ena petina ozdravi.

Ker pa nimamo gotovega pomagila proti tej hudej moriji, temveč moramo na to gledati, da jo odverremo od svojih krajev, od svojih hiš in prebivališč, in tem popred iskati pomoči, če smo bili nesrečni jo nalezti, kajti dosedanje skušnje so nas prepričale, da je ozdravelo največ takih bolnikov, ki so ob času, v začetku, dokler še bolezen ni više stopinje dosegla, pomoči iskali.

Kdor toraj za časa te morije drisko dobí, navaden začetek hude bolezni, naj bode driska še tako lahka, nemudoma naj začne se zdraviti. Med najboljšimi zdravili proti driski so tako imenovani opijati, posebno Pulvis Doveri, Tinctura Opii crocata, katerih naj se pod vsako streho za časa kolere nekaj nahaja. Za odrasčene ljudi je treba po osem do deset kapljic tinkture večkrat na den na koščeku cukra, ali pa v oljnatej ali sleznatej vlagi n. pr. v mandlovem mleku, v izvarku slezovem (Altea), izvarku rajžovem itd. toliko časa, da gredó

črevni iztrebki ali blato v normalnej podobi od tebe. Razun tega premeni nevtogoma svoj živež tako, da ne bodeš preobilno jedel, čisto malo pil in le to vživljal, kar želodec ne obtežuje. Suhe tople oklade na trebuh, kopelj nog v toplej, z goršično moko namešanej vodi bodo zdravljenje z opijevo tinkturo podpirale. Od Doverovih praškov se jemlje po dva do štiri grane večkrat na den. Na bljuvanje jemati ali na laksir brez zdravnikovega navoda je kaj škodljivo; če si bil popred tega navajen, se ga vsaj za časa epidemije skerbno ogibaj. Če si se prehladil, čutiš pobitega, te začenja malo mraziti, nemudoma daj si napraviti tople pijače, da prideš v potenje. V ta namen služi nalivek ali čaj iz lipovega in brezovega cvetú, kteremu se more dodati tudi nekaj kamilic ali mete, izpij ga eno ali več šalic in pokrij se dobro, da prideš v znoj. Tudi topla limonada, ruski čaj z limonovim sokom, vroče rudeče vino zraven piti bode koristilo. Vroča kopel nog z goršično moko potenje podpira; poskusi jo tudi, pa osuši noge popred, da greš v postelj. Potenje prekratiti je zelo škodljivo, toraj se tega skerbno varuj, ter se po končanem znoju dobro oteri in oprezno preobleci.

Za časa kolere se derži sploh bolj toplo, pij večkrat toplih imenovanih ali drugih pijač, da ostane polt rosna. Ob jutrih in večerih je kaj dobro pogoltniti nekaj kapljic dobrega žganja: tu se posebno brinovec, stara slivoviča, pelinovec itd. močno hvali. Tudi tako imenovane tinkture proti koleri, ktere se za vsake epidemije po lekarnicah prodajajo, so v tem oziru koristne, že zavolj tega, ker obsegajo nekaj opija. Teh se večkrat na den po 10 do 20 kapljic brez skerbi vživa, zdravi menj, že malo bolehní več. Posebno na glasu od njih je tako imenovana ruska tinktura, ki obsega dve drahmi (drahma ima 60 granov) Tinkturae Valerianae aetherae, eno drahmo Vini Ipecacuanhae, eden skrupel Tinkturae Opii crocatae in pet kapljic Olei Menthae piperitae.

Kdor je driski bolj podveržen, temu se priporočajo ali Pulvis Doveri ali pa kugljice, ki obsegajo zraven drugega posebno nekaj opija, kakor kaže sledeči predpis: Vzemí deset granov Extracti Opii, pol drahme Extracti Lactuae virosae, celo drahmo Pulveris Catehu in napravi iz tega trideset kugljic. Po eno ali dve vsaki den jemaj, najbolje proti večeru. Vse to se lahko po zdravnikovem predpisu dobi iz lekarnic in skerbno doma hrani, da ne pride v roke otrokom ali nespametnim ljudem.

Zadnjih let se priporoča zlasti iz Petrograda na Ruskem od slavnega prof. Botkina tudi kinin kakor prezerativ proti koleri. Naj se tega jemlje vsaki den in sicer zjutraj in zvečer po dva do tri grane naenkrat, dokler vlada morija. Ta nasvet se meni zdi posnemanja vreden. Lahko se dajo dva, tri grani kinina s kruhom v eno kugljico zgnjetiti, in brez grenčine pogoltniti.

Kakó se pa napad kolere zdravi, o tem se tu obširno govoriti ne more, ker moraš vsakako najpopred, ko je mogoče, po zdravnika poslati. Tu hočem omeniti samo nekaj domačih pomočkov, ki se smejo do prihoda zdravnikovega rabiti in sicer proti posameznim prikaznim kolere. Proti bljuvanju ali kozlanju se nasvetuje led ali sneg v čisto malih kepících, tudi slatina ohlajena, sodova voda, šumeči praški, pa vse v malih davkih in mnogokrat zaporedoma. Konečno dene se velik sinapisem ali testo iz goršične moke ali pa hren tenko nastergan preko želodca na trebuh. Proti velikej žeji se ne sme preveč piti, zatoraj prav hladna voda, koščeki ledú ali kepice snega prav pogostoma, pa čisto malo naenkrat. Na led se sme nakapljati nekaj malega kiseline Acidum Halleri imenovane.

Proti grozovitnim kerčem je nevtrudljivo tretje, gne-

tanje in tlačenje dotičnih udov s flanelom, s toplim olejem, s terpentinom, vročim očetom, meče se tudi lahko nekaj časa s povojem tesno povijó.

Proti neprestanem kolcanju se devajo na trebuh poprej imenovani ter veliki sinapismi ali pa hrenovina.

In če nesrečniku koža ledení, serce nabijati prestane, se mora zavijati v vroče rjuhe, se pokladajo tu in tam po životu tople opeke v rjuho zavite, vreče s toplimi otrobi ali peskom napolnjene, mehovi z vročo vodo itd. Zraven naj se neprenehoma tere in riba z vročim flanelom ali suknom subim ali pa namočenim v vročem vinu, ojetu itd. Za vživanje naj se mu daje prav močna mesna župa v malih davkih, črna kava, ruski čaj, kapljice omenjenih tinktur, vroče vino itd. Če se jame ogrevati, žila vtipati in sercé bolj krepko bítí, je to dobro znamenje, če ne, pa nastopi večidel smert v malih urah. Dosedanje skušnje so pokazale, da ozdravite dve tretjini nesrečnikov, ki so bili že po celem poltu hladni, če sercé ni ohromelo in če se je v kljub ledenega hladú po polti vendar še otipala žila blizo zapestja.

Konečno je omeniti, da bolnik med celim napadom ne sme jesti nobene reči razun popred imenovanega in še tega čisto malo naenkrat, t. j. še nekaj dni potem ko se je vse na bolje obrnilo in sicer tako dolgo, dokler ne gré že barvano blato od njega. Derži se tega nasveta najostreje ko moreš, sicer te objame v malih urah gotova smert.

Če po srečno prestanem napadu kri preveč v glavo bije, devaj si na-njo hladne oklade in če prvi den ravno moča noče priteči, devaj na spodnji del trebuha tople oklade, mokre ali suhe in daj se tretí tam z brinovim oljem ali pa z očiščenim terpentinom, pij malo več vode, mandlovega mleka, vode slatine, pa vse ravno zmerno in pametno.

Pregovori ruskega naroda.

Mož ljubi dobro ženo, brat bogato sestro.
Lep pozdrav, dober odzdrav.
Na enem mestu tudi kamen obraste.
Upaj ptuji kaši, ali tvoja naj bode v peči.
Udarla je kosa na kamen.
Majhen je tič, ali krempelj oster.
Zapiraj vrata, ne boj se tata.
Nevesta se rodi, ženin na konj posadi.
Ne polje redi, temuč njiva.
Medved prav nima, da je stergal kravo; in krava prav nima, da je došla v les.
K vojvodu ne idi z nosom, k njemu idi s prinesom.
Okol' kosti mesa ni.
Slaba kura, slaba jajca.
Pij, ali um mi ne zapij.
Mož je bogat, ker ga ne pije rad.
Ni ga nauka brez muke.
Pohvala možu poguba.
Pravico vsakdo hvali, ali malokdo jo hrani.
Po boju marsikteri junak.
Pride starost, pride slabost.
Pri solncu je toplo, pri materi sinu dobro.
Pešec naj ne ide s konjikom.
Razuma mnogo, ali denarja malo.
Vrat boli, ali trebuh terpi.
Srajca je blizo tela.
Ribič ribču daleč v jezeru stoji.

—m—

Lisica in konj.

(Spisal J. Danski.)

Neki kmetič je imel verlega sirca, pa le škoda, da se mu je merha že zeló postaral, da ni mogel svoje službe tako opravljati, kakor v mladosti, zato se ga pa misli skopin iznebiti in pravi nekega dné: „Sirec, ti mi nisi za nobeno rabo več, vendar sem ti še vedno dober, če se čutiš še tako terdnega, da mi leva na dom privlečeš, potem te še obderžim. Ždaj pa le hajd na lov, da poprej leva zasačiš, če hočeš še dalje moj oves kermiti!“

Ko sirec previdi, da mu ni pri skopúhu ostanka, se žalosten iz hleva pobere in proti bližnjemu gozdu krevsá ves zamišljen, da bi kje kako zatišje pred hudim vremenom dobil. Ko proti gozdu žalosten kreše, sreča ga zvita lisica in ga pobara: „He, kaj ti je sirec, da s tako pobešeno glavo in tako zamišljeno klamaš, kakor da bi ti červi iz nosa lezli? — Glavo po koncu, kakor se konju spodobi, ne pa tako klaverno.“

„E ja, če bi tebi taka pela, bi že videla, po čem je mast!“ — Moj gospodar, star stiskač, se ne zaveda službe, ki sem mu jo toliko let zvesto opravljal, in ker ne morem tako lahko vleči in orati, kakor prejšnje dni, mi še celó kermo obrekuje in poslednjič hajd iz hleva!“

„Brez vse tolažbe?“ ga lisica popraša.

„Tolažba, kakošna tolažba, rekel je le, če imam še toliko moči, da mu leva na dom pritiram, me obderži, toda on dobro vé, da nisem več zató?“

„Le čakaj, uboga merha,“ mu lisica prigovarja, „k tej reči ti bom jaz pripomogla. Le tukaj lézi, stegni bedra od sebe in ne gani se, kakor da bi bil cerknjen. Sirec uboga in se ne gane, kakor mu je lisica naročila. Lisica se pa med tem v levov berlog splazi, ki ni bil daleč od tukaj. Ko se k njemu priplazi, ga prijazno ogovori: „Kralj vseh živali, nikar mi ne zameri, da te nadlegujem in dramim, poslana sem od zborá, da naj ti naznanim, da leži zunaj ne daleč od tvojega berloga cerknjen konj, pojdi vèn, boš saj videl, kakošna južina te čaka.“ Lev vesel vstane in gré z lisico. Ko do merhe prideta, mu lisica prigovarja: „Tukaj se menda tako ne boš nad sircem mastil, zložniši ti bo, če ga seboj v berlog spraviš, veš kaj? z repom ga bom na-te privezala in tako ga znaš v berlog spraviti, ker ni daleč in ga v miru obirati, znaš svoje prijatelje na koline povabiti.“

Ta svèt je bil levu všeč, stopi tako, da mu lisica konja z repom terdno za zadnja bedra priveže, zdaj se je sirec pač natihoma režal, kakošna bo levu zdaj pa zdaj zapela, ker se ni na nobeno stran ni gnil, kakor da bi bil res mertev. Ko je lisica konja z repom za levove noge dobro privezala in zvijačino doveršila, poterka sirca po plečih in zavpije: Hot šimel hot! — Sirec skoči in zdirja z levom proti domu. Lev jame zdaj tako strašno rjoveti, da se tiči po celem gozdu sem ter tje zgrinjajo, toda konj ne porajta za rjojenje kar nič, naj je še tako silno, in vleče oroslana vesel tem raji domú, ker vé, da ga bo gospodar še obderžal. Ko leva domú privleče, mu gospodar koj obljudi, da bo pri njem ostal in dobival kerme obilo, dokler bo živ.

Varuj se zvitega sovražnika, posebno če se ti hlíni in te v podobi prijatelja obiše, da te ne opehari.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. Misel in želja ustavovercev, da bodo vsi deželni zbori mirno zborovali in samo svoje deželne zadeve obravnavali, ni se izpolnila. Pervi zbor, ki je vlado v hudo zadrego spravil, bil je tirolski. Na vseučilišču v Innsbuku so se namreč pri zadnji volitvi rektorja bogoslovski profesorji prezerli, zaradi tega je 30 poslancev vlado interpeliralo, čes da je bila volitev sedanjega rektorja Ulmana nepostavna in žugali so z izstopom, ako vlada te reči povoljno ne reši. S tem se je začel razpor med vlado zborom. Ustavoverci so kričali, naj vlada zbor razpusti in novo volitve razpiše. Pa tega vlada menda ni se upala storiti, zato je tirolski zbor po končanih volitvah v državni zbor bil samo zapert. Kakor se kaže, tirolski poslanci v prihodnji državni zbor, ki se bo pričel baje sredi decembra, ne pojdejo.

Drugi deželni zbor, ki je začel vladi preglavico delati, je gališki zbor. Poljaki so osnovali in sprejeli adresu na cesarja, v kateri prosijo za rešenje njih resolucije in se proti direktnim volitvam zavarujejo. Federalisti se veselijo, da so Poljaki centralistično polje popustili, tembolj se jezijo ustavoverci.

Tretji udarec pričakujejo federalisti od kranjskega deželnega zbora. V kratkem bomo slišali, kaj nameravajo kranjski poslanci.

V štajerskem deželnem zboru je dr. Vošnjak vlado interpeliral gledé izpeljave narodne ravnopravnosti in zaradi prestavljenja prof. Šumana in Pajka iz Maribora, v goriskem zboru pa dr. Lavrič, kedaj misli vlada izdati narodnostno postavo. Vladna komisarja sta obljubila odgovora.

V peštanskem zboru se je vnel te dni hud vihar. Poslanec Černatoni je o priložnosti neke interpelacije ministerskemu predsedniku Lonyay-u očital, da je on svojo moč kot minister rabil v to, da je svoje lastno premoženje povišal. Kakor najnovejši listi poročajo, nastala je v Peštu zaradi tega ministerska kriza, in da bo Lonyay-ovo ministerstvo podedoval konservativec Sennyay.

Na Hervaškem je Vakanovič zopet prevzel vlado in prav ostro postopa proti narodnim napravam. To je menda odgovor ogerske vlade regnikolarni deputaciji.

Razne novice.

Št. Jakobska posojilnica v Rožu je svoje delovanje z občnim zborom 10. t. m. dejansko pričela. Tukaj ni naš namen o visoki koristi tega zavoda na dolgo govoriti, saj so drugi večji slovenski listi že večkrat in obilno razpravljali, da nam ni boljšega sredstva nego so ljudske posojilnice in hranilnice, če hočemo materijalno blagostanje naših kmetovalcev povzdigniti. Zamolčati pa ne moremo našo radost nad sijajnim začetkom. Res smo malo dvomili, da dobi novo društvo že izprva obilne podpore. Povsod se nahajajo ljudje, ki iz sebičnosti ali iz neumnosti ali pa celó iz gole hudobnosti najboljše naprave napadajo in obrekujejo. Enakih, milovanja vrednih ljudi tudi v našem okraju ne manjka. Zato nas močno veseli, da je večina naših kmetovalcev, posebno tistih, ki najboljši gospodarijo, prav navdušena za posojilnico in da se je že prvega dne, ko je društvo delati začelo, dalo vpisati nad 70 udov, ki so že nad 1200 gld. gotovega denarja vložili. Drugi dan se je ta znesek deloma na menjice deloma proti vknjiženji na posestva razposodil. V odboru št. Jakobske posojilnice so:

g. M. Hribernik, posestnik in tergovec v Št. Jakobu za predsednika, France Šuster, posestnik v Srejah za predsednikovega namestnika, Jože Šuster, tergovec in posestnik na Tešnji za denarničarja, Jože Janežič, mlinar v Lešah za preglednika, Jakob Knaflič, kaplan v Št. Jakobu za tajnika, Gregor Janežič, posestnik v Podgorjah, Luka Torkar, Jaka Serajnik in Tomaž Kapus, posestniki v Št. Jakobu za odbornike. Za društveno uradovanje, ki je vsako nedeljo po poldanski službi božji, prepustil je g. denarničar jako primerno sobo v svoji hiši p. d. „pri Mačeku“ na Tešnji. Knjige in tiskovine, katerih je treba pri društvem uradovanji, tiskala je tiskarnica Mohorjeve družbe v Celovcu in sicer po formularih, katere ima Ljutomerska založna v rabi.

V prvi versti je št. Jakobska posojilnica namenjena za št. Jakobsko in Podgorsko faro, odborniki morajo v teh dveh farah stanovati, ude pa bo društvo sprejemalo tudi od drugih bližnjih in daljnih krajev. Ud more postati vsaki, kdor se zaveže pravila spolnovati, pravilne doneske plačevati in je bil od odbora v društvo sprejet. Praviče družnikov obstojé na kratko v tem, da volijo odbor, da dobivajo posojila iz društvene denarnice in prejemanje od svojih vložin obresti. Dolžen pa je ud v denarnico plačati vsako leto najmanj 3 gold. v polletnih obrokih in to tako dolgo ponoviti, da 30 gld. doplača. Zavezati pa se zamore posamezni ud v 10 letih 100 ali 200 gld. vložiti, torej na leto 10 ali 20 gld. plačevati. Od teh vložin udje ne dobijo že naprej odločenih obresti, ampak vsaki dobi po visokosti svoje vložine en delež čistega dobička, kateri se vsakega leta po končanem računu pokaže, t. j. dividendo. Kar hoče družnik čez svoj podpisani znesek vložiti, spremlje se to proti odločenim obrestim (5%) kot nadvložina. Izposojuje pa društvo na menjice po 8% in na hiše in grunte po 6%. — Komur je mar kaj več izvedeti o omenjeni posojilnici, naj se obrne na odbor po pravila. Vsem kmetovalcem in gospodarjem pa zakličemo, prizadevajte se vsaki po svoji moči in napravite tudi v drugih krajih, kjer še manjkajo, enake zavode vam in vašim otrokom na obilno korist! —

Celovška čitalnica. Zadnja veselica v naši čitalnici je nas prav zadovoljila. Dijaško pevsko društvo je zapelo več zborov, izmed katerih sta nam „Slavjan“ in „Šopek narodnih pesmi“ najbolj dopadla. Stritarjev dramatični prizor „Preširnov god v Eliziji“, bil je z veliko pohvalo sprejet. Spoznali smo ta večer tudi izvrstnega, mladega deklamatorja v g. Ibovniku, ki je Preširnov „Slovo od mladosti“, jako odlično deklamoval. Tomboli je sledil ples, ki je trajal čez polnoč. — Čisti donesek tombole se je izro čil podpornemu društvu slovanskih dijakov na vseučilišču v Gradcu. — Pogrešali smo pri tej veselici samo nekaj, namreč prostora; zato bi odboru nasvetovali, naj si za prihodnjo veselico najeme še več sob ali pa veči dvorano.

Žitna cena v Celovcu.

Po vaganu:

pšenica gld. 6.36 — rež gld. 3.96 — ječmen gld. 3.36. — oves gld. 1.77 — ajda gld. 2.94 — turšica gld. 3.11

Listnica.

Besednikova. G. J. K. v B. Radi vstrežemo Vaši želji — družbine knjige dobite razun „Oglenice“ in nekaj zvezkov „Večernic“, ki so že razprodani. — S. G. v K. Močno razveselili! Zgubljeni številki dobite. — J. P. v T. Vašej želji vstrežem, kakor hitro bo mi mogoče, znabiti do 10. prih. meseca.